

Locuintl'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

in

Srat'a trugatorulut
(Lóvész-utcza), Nr. 5.Scrisorile nefrancate nu se vor
primi decat numai de la coresponden-
ti regulari ai „Federatiunii.”
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Pest'a, 3 Maiu 21. Apriile, 1873.

Diuariele guvernementali latissime sci-
rea ca ministeriul ar fi decis a nu
se tiené siedintele Camerei ung. de-
catu numai in lun'a lui Maiu si ori ar
fi gatatu camer'a lucrarile ce o ascepta,
ori ba, cu finea lunei, sesiunea trebuia
se se inchidis. Se preveduisse d'in ca-
pulu locului, ca obiectele prevestite a
se pune la ordinea dillei sunt mai
multe, decatua ea acelle, intr'una luna
de dille se se pota termina, ceea ce s'a
si recunoscute in conferint'a de eri
sera a clubului de achistilor, unde se
decise ca siedintele camerei se se pro-
longesca pana in lun'a lui Juniu, fia
ca sesiunea annului antau va durata
pana la inchiaarea lucrariilor, fia ca
sesiunea prima se va inchide cu finea
lui Maiu si indata se va deschide sesiunea
annului allu doile si apoi ter-
minandu-se lucrariile, camer'a s'ar pro-
rogá pana in Noemvre. In conferint'a
clubului s'a venturatu si patiani'a de-
putatiunii ung. la solennitatile cununie
arciducessei Gisel'a, si se decise, ca
neplacutul incidentu se iea puru si
simplu spre cunnoscinta adeca: depu-
tatiunea se puna in tece inconvenien-
tulu sufferit, — mamelucii se multius-
mescu cu atata, inse cu anevoie se
va multiund oppositiunea, care va tie-
re este va prelectiuni publice mares-
calcului curtier d'in Vienn'a, despre res-
pectul detoresca unu factori suverane, si lectiunea va fi asta
ca nu numai marescalculu se intel-
lega, ci si altii, adeca se va bate sie-
ta, dar alta intrebare este de va pri-
repe absolutismulu si soldatesca,

Catul pentru inceperea desbaterilor,
conferint'a, la propunerea lui Fr. Dea-
cu, decise, ca pre catu timpu Delega-
tunile nu-si voru fi termimat lucrarile,
cea ce se va intempla cam pre la 10
Maiu, camer'a se nu se occupe cu lu-
cari meritorie. Inse si in acestu re-
timpu proiectele de legi, a caroru
portretare in comisjuni speciali nu se
tre, se voru tramitte la sectiuni spre
a fi luate la desbatere.

Clubul centrului stangei tenu as-
semene conferintia, in care se luau la
discussione ordinea dillei pentru ose
bitile proiecte de lege si se dede an-
tietate proiectelor pentru colonisti,
ba ca de escompturi, legea electorale,
reformarea camerei boieresca precum si
a se sollicita ca bugetulu annului viito-
ru se se presentedie de tim uriu spre a
se poter termina, ca ministeriul se nu
mai venia a cere indemnitate, ceea ce
fiecu pana acum in toti anni.

Pre timpulu ferielor mai toti mi-
nistrii au fostu absenti, unii la Vienn'a,
altii in calatorie, asiá D. Trefort in
partile de la amedia-di alle tierrei, unde
in cercetatu scolele nu numai alle sta-
tului, ci si celle confessiuniali, vrendu
a se convinge insu si in facia locului
despre scaderile si necesitatiale essi-
tentii. Ni-se spune ca in Caransebis
deputatiunea coloniei nemtiesci nu s'an-
rasnatu a cere ministrului, ca pre ter-
itoriul fostului regimentu romanescu
de granitia se se introduca, sau mai
bine se se lasse precum fusesse, in vi-
gore, limb'a nemtiesca in scole. Mare
cutdziare ca una mana de omeni, abia
20 de mii, se pretindia a impune lim-
b'a sa straina unei popулatiuni romane
ce 70 mii sufflete. Nu scim ce li au
respunsu ministrulu, credemu ince ca va
fi avutu bunulu sentiu d'a capacita
despre absurditatea sau cellu pucinu

FEDERATIUNEA

Diurnal politici, literari, comercial si economici.

Va essi Jou-i-a si Domineca.

Prezintu de Prenumeratuno:

Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siese lune 5 " " "

Pre anul intreg 10 " " "

Pentru Romania:

Pre intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
,, 6 lune 16 " = 16 " "

,, 3 — 8 " = 8 " "

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. tac'sa tim-
brale pentru fisice-care publicatii ne-
separata. In locul deschis 20 cr.
de linia.

Un exemplar costa 10 cr.

inconvenientulu cererii loru illegale, ca-
ce legea prescrie in scole limb'a ma-
joritatii locuitorilor si nu a minoritatii
si inca a unei minoritat disparutorie.
Credemu totodata ca neci romanii nu
voru fi tacutu ca pescele, destullu au
tacutu catanesce candu i a germanisatu
nemii, pre catu timpu au fostu grani-
tiari si i-a germanisatu in scole zidite
si intretinute d'in sudorea loru pro-
pria. Nu ajunge ca magiarulu ti-impune
limb'a sa cea asiatica, in poterea dreptu-
lui de stapanu, ci inca si venitur'a
de cotrofleantia nemtiesca vre se im-
puna limb'a sa, prin petitiuni si tere-
ture, sau pota in poterea dualismului,
prin care au devenit frati? Romanii
se nu suffere in scolele loru neci chiar
limb'a magiarului, ori catu s'ar
crede eu stapanu, cu atatu mai pu-
cina a neamtului; — in scolele ro-
manesci, numai poporul romanescu
este stapanu, — strainii n'au dreptulu
da se veri acolo si neci nu se voru
veri precatul timpu romanii voru ave
conscientia demnitati loru nationali.

Diuarulu, ce antau mirosa tote
essalatiunile ministeriului — onor. ce-
titorii nostri sciu ca intellegemu pre
„Pester Lloyd” — in Nr. de asta-di,
dupa ce de una parte condamna institu-
tul commissarilor regesci ca anom-
alia in viet'a constitutiunale, era de
alta parte l'escusa ca unu „malum ne-
cessarium” afflandu-lu iustificatu, iei
prin agitatiunile nationali, in fine dupa
ce spune, ca D. Trefort, cu occasiunea
calatoriei sale prin Transilvania (sic)
ar fi promissu deputatiunii serbesci in
Panciov'a, ca congressulu serbescu se
va convocá catu de curreru — an-
nuncia („P. L.”) ca functiunea comis-
sariului regescu Majtényi este apprope
da se termina, adeca, au devenit cu
totulu superflua, dupa ce n'avu neci
unu rezultatu si acesta d'in e us'a so-
lidaritati si a perseverantie exempla-
rie a serbiloru, cari inbesecu mai multu
natiunea loru si autonomia besericel
loru, decatua ca se suffere a fi desbinati
prin terrorisarea commissarilor, sau
prin incercarile de coruptiune d'in partea
stapanilor „Qui perseveraverit usque
in finem, hic salvis erit” s'au addeve-
ritu si cu acesta occasiune. Serbii potu
fi mandri de successulu luptei loru
barbatesci. O de ar fi facutu assemene
si fratti nostri d'in Transilvania! ei
inca s'ar pota bucurá de successe reali,
precandu asta-di chiar si in celle doue
cercuri elect. unde patriotismulu ele-
gatorilor au perseverat in lupta, prote-
standu in contr'a impilarii stapanilor
dillei, zelulu si mai alessu solidaritatea
loru, este pre calle a apune cu totulu.
Nou'a alegere la Hatieg se va face cu
mediatu (licitatiune) care va da mai
multu, Lonyai? ori Zichy? acellu-a va
invinge, asiá vorbeseu magiarii despre
caracterulu celor 200 alegatori roman-
i, cari la prim'a alegere avura barbat'a
d'a alege pre D. Macellariu ar fi dechiaratu ca nu
mai vre se si puna candidatur'a. Noi
neci un'a neci alt'a nu credemu, pentru
ca nu vreemu se credemu, precum
neci venira de-si anuntiata, la die-
ta d'in Pest'a, a Dui Ioachimu Mure-
siei anu. Vom vedé daca credint'a
nostra este sau ba intemeiata.

Transsilvant'a, in dillele pati- melor 1873.

II.

In epistol'a mea precedente, vi-am
scrisu, domnule Redatore, cumca le-
gle de asta-di mai tote sunt confuse,
dubiose si relle — n'am voit u se dicu
si malitiose; elle tote lassa cate-o usia
deschisa pentru judecatorii de calibrulu
lu Aporu, ca acesti-a cu legea a-mana
se pota dice catra cei appesati: „lege
avemu si dupa legea nostra trebuie se
peiti.”

Patent'a urbariale d'in annulu 1854,
a satoritu unu principiu: „natur'a lo-
cului allodialu sau colonicale e a se
judeca dupa referintele esistente intre
fostii domni pamantesci si intre iobagi
pana in an. 1848.” Dupa anii 1848 si
1849 au intratu in vietia: minciun'a,
falsificarea adeveratelor referintie de
mai nante si terrorismulu in contr'a
tierranului.

Mai toti boierii tierrei aru fi facutu
din iobagii si dillerii loru arendari; —
asiá pre cali ertate si neiertate se pu-
sera a silu pre o parte de tierrani la
inchiaire de contracte, era daca ace-
sti-a nu se supuneau la voint'a dom-
nilor, i scoteau din case si mosse si i
arruncau in drumulu tierrei. Vediendu
guvernulu de atunci nisintia domni-
loru de o parte, era de alta parte avendu
de legile comise in contra decesu a
fostii domni pamantesci intre iobagi
administrative, ca acestea in casu candu
intre domni si iobagi s'ar nasce nein-
teligeri in privint'a naturei locului
sau a prestatiiilor — prin invori
temporarie — se statorescu intre par-
tile litigante unu provisoriu, era in
casu daca assemenea invori tempora-
rie n'aru succede a se inchiaá, se su-
stiona statulu quo din 1848.

Prin ordinatiunea din 19 Iuliu 1851,
a satoritu si principiulu, cumca contrac-
tele, invoriile si decisiunile administra-
tive, urmate dupa dispositiunile de mai
sus ale deregulatorilor administrative,
nu se potu considera la final'a decidere
a causalor urbariali nece de titlu de
dreptu nece de proba pentru natur'a
locului.

Destulu, ca in urma ordinatiunilor
guvernului, emanate in anii 1850 si
1851 forte multi tierrani au inchiaiatu
cu domnii pamantesci in privint'a pre-
statiiilor contracte temporarie, ca ei
acei a, cari nu voiau a inchiaá assemenei
contracte si nece a face prestatiiile
dupa placulu domnilor, fure aruncati
din mosfe, precum s'a intemplatu cu o
summa de familie din secuime si cu
asiá numitii dilleri.

Dispusestiunile guvernului transsil-
vanu in privint'a naturei provisorie a
contractelor si invoriilor din anii
1850 si 1851 s'a sustinutu in valoare
si prin patent'a urbariale din 1854 §.
86 si prin ordinatiunele ministeriului
de interne din 11. Martiu 1868 §. 9
si 12 Octobre 1868 §. 11.

Prin urmare in causele controversate,
mai vertosu in cellea pentru rescum-
perarea prestatiiilor, n'ar fi fostu
ierat a se luau in considerare con-
tractele inchiaiate dupa annulu 1848.

Dar ce nu s'a potutu intempla sub
absolutismulu nemtiescu si chiaru sub
sistem'a magiara de pana acum, pentru
ce se nu se pota de aci incolo cu ajutorul
legilor versate in fabric'a d'in
Pest'a?

Proiectul de lege pentru colonisti
in §. 2 dfce: „daca tierranu a pri-
mitu locurile estirpate, pre langa con-
tractu, pre tempu determinat, acelu-a
are se-si perda tota mosfa esterna.”

Daca unu assemenea contractu in-
chiaiatu pre tempu determinat ar fi
existat si inainte de 1848, n'amu ave
nemicu in contr'a despusitunei susu
attinse, dar fiindu ca §-ulu nu distin-
ge, ei vorbesce in genere, sub acelua-a
se potu subsumme tote referintiele de
dupa annulu 1848.

Daca susu astinsulu proiectu se
redica la valoré de lege, atunci nu cu
sutele, ci cu diecile de mi, voru fi
scosi Romanii din mosfie loru casti-
gate de sute de anni, de si in privint'a
acelui-a inainte de 1848 n'au
existat contracte nece verbale nece
in scrisu.

Mai departe daca va scapá cine-va
de cumplit'a nedreptate cuprinsa in §.
2 in privint'a contractelor temporare,
acelua-a de locu va fi tocata de
morte prin: „vagy a hol az évi szolgálmányok menyisége változás alá es-
hetett” — Dumnedieule domne, ce mai
legi!!

Asia dara, daca s'a potutu schimbá
cantitatea prestatiiilor, acolo tierra-
nulu trebe se-si perda tota mosfa es-
terna.

Nu se face distinctiune intre rela-
tiunile inainte de 1848 si intre celea
urm'a caroru-a s'au inchiaiatu contracte
si s'a schimbatu si cantitat'a presta-
tiiilor. Domnia vostra cunosceti Trans-
silvania, cunosceti viet'a sociale ina-
inte de 1848 si credu ca chiaru si re-
latiunile intre iobagi si domnii pam-
antesci vi sunt cunoscute. Sciti si aceea
ca in Ungaria urbariul imperatessie
Mari'a Theresia a pusu stavila arbi-
triului domnului pamantescu, dar in
Transsilvania totu a depinsu da la voi'a
boieriul!

Care tierranu din Transsilvania ar
fi cutesatu aresoná facia cu stapanul
seu, candu acestu-a i a cerutu presta-
tiiuni mai mari?

In privint'a tierrilor asediati pre
locuri allodiali rescumperavere, nece
legislatiunea nece guvernulu inainte de
1848 nu s'au ingrigit de locu.

Acesta classa de omeni a fostu sclavi
ulu boieriul; acestu-a a schimbatu
dupa placu prestatiiile, ori la datu
afara din mosfa totu dupa placu.

Acum vine diet'a Dv. si dfce: „daca
prestatiiile s'au potutu schimbá, atunci
tierrane n'ai dreptu, trebe se-ti perdi
mosfa estravillana. Ddieule! dar pentru
ce atat'a jesuitismu in legi?

Bine sciti, ca prestatiiile s'au po-
tutu schimbá; bine sciti ca boieriul
din Ardealu le a schimbatu dupa placu
si acum totu ve faceti ca si candu
unele prestatii nu s'ar fi potutu
schimbá!

Aru fi mai bine se dictei curatul si
simplu, ca voiti a luá mostele de la
tierranu, de catu a vi ascunde acesta
intentiune in vorbe si frase, pre cari
tota lumea le cunosc de inselatorie.

Bine progressamu! daca acestu pro-
iectu va intra in valore de lege ince-
putul reinfintarii iobagiei este facutu.
Nu sute, ci cum dfce, cu diecile de
mi, voru fi Romanii espossessionati.

Acestu exemplu va indemná pre bo-
ieri a face unu passu si mai de parte
cu dillerii, dupa aceea pote si cu ie-
ba

gii si intr'o buna demanetia ne vomu trezi chiaru acolo, unde ne-amu afflatu inainte de ast'a cu 25 de anni, adeca in catusiele iobagiei.

O.

(Va urmă.)

Sâmbătă în 29. Aprilie, 1873.

On. Dle Redactore!

Precum ni este cunoscute de mai nainte, sinodulu archidiecesanu român greco-orient. s'a intrunitu si deschis în 27 I. c. în Sabiu, sub presedintia parintelui archimandritu si vicariu Nicolau Popa, suferindu Prea Sfânta sa parintele metropolit de unu morbu greu, care de cătiva anni incoce lu impedece — spie cea mai mare dorere a filoru sei suffletesci — d'a assiste si conduce presidiulu sinodului, oper'a lungelor si fatigoselor săle staruintie. De-si membrii sinodului aveau degă de mai nainte cunoscinta despre starea nefavorabile a sanatății Prea Sfântei Salle, dupa chiamarea spirelui santu in beserică din ceteate intrunindu-se in sală seminariului archi-diecesanu, invitara pre parintele archimandritu si vicariu, desemnatu de presedinte sinodului, ca să binevoiesca si conduce la Prea Sfânta Sa parintele metropolit, unde Dlu conducatoriu exprimă Prea Sfântei Sale condoliția membrilor sinodului pentru morbul de care patimesc, asigurandu lu de nou despre omagiu și iubirea filoru sei sufflet. Intrunitu in sinodulu archidiecesanu. Înaintul patientu, emotiunatu de omagiu filoru sei suffletesci, li multumesc cu lacrimi in ochi, pentru iubirea manifestata si cu aceasta occasiune facia de P. S. S. si imparțindu-li binecuvantarea archierescă i demitte. Rentorsi in sală destinata pentru tineretă siedintelor sinodali, presedintele deschide siedintă cu unu provizoriu, alegandu-se notarii preveduti in statutul organicu. In fine se alegu done comisiuni verificatorie, si cu aceasta siedintă prima se redica, anuntandu-se cea prossima pre mană dă la 10 ore demanetă.

In siedintă a două, comisiunile verificatorie rapporta in privintă lucrărilor verificatorie, si verificandu-se preste diumetate din numerulu membrilor alessi, sinodulu se constitue dec-

initivu realegandu biroului provizoriu. Dlu presedinte attrage atentiușa si nodului a supr'a impregiurării, că după constituirea definitiva ar' avé a se alege comisiunile necessarie, inse dlu deputatu Manole Diamandi, trecundu preste acesta observare prè nimerita, a presedintelui, face una propunere cu privire la regulamentul internu allu sinodului, care de altmintrea nu essistă, că ce sinodulu nu faenase inca neci una despusă in privintă elaborării unui regulamentu si neci nu s'a pronunciati in privintă acceptări sau neacceptării cellui din periodulu espirat allu sinodului.

In urmă acestei propunerii, deputati Miheltianu, protopopu in Bradu, si Popescu, protopopu in Sabiu, facură ce e dreptu, attentu atâtua presidiulu cătu si sinodulu, că propunerea dlu Diamandi e precipitata, de ora ce sindul n'are inca regulamentu, si prin urmare propunerea a se privi de filii ante patrem. Dar' ce se vedi, mai multi domini deputati; intre cari si doctori si advocati, nu voira una data cu capulu a recunoscere că regulamentul casei (aci a sinodului) este numai unu statutu, unu normativu sau nesce regule, dupa cari corporatiunea respectiva si-reguledia — pre statu tempu i duredia mandatulu — afacerile interne — cum dico, domnia loru nu voira a recunoscere, că regulamentul sinodului este numai unu statutu sau nesce norme, si neci decătu lege. Recunoscu si concedu si eu, că si regulamentulu — nu dico numai allu sinodului, ci si allu veri-carei corporatiuni compusa pre bas'a alegerii pre unu periodu anumitu, formadia lege pentru corporatiunea respectiva, inse indata ce spira mandatulu corporatiunii, lucru prè naturale, se abroga de sine de si legea adusa prin si pentru ea, si asiè nu potec decătu asiè cu ajutoriul lui Ddieu archi-dieces'a Ardélului are acum doue legi, un'a statutulu organicu sanctiunatu si de Majestatea Sa, si ceea lalta regulamentulu internu allu sinodului. Nu sciu, daca si celle-lalte sinode — a Aradului si Caransebesului — inca au decretat de lege regulamentulu sinodului, atâtua inse sciu, că sinodulu archi-diecesanu nu are inca regulamentu, că ce, precum dico si mai susu regu-

lamentu nou nu si-a elaborat, éra in privintă celu vechiu din periodulu trecutu nu s'a esprimat, daca lu accepta sau nu.

Totu in acesta dì, dupa a-n. 6 dia-di, s'a mai tienutu una siedintă scurta, in care s'a alesu mai multe comisiuni, si anumitu: comisiunea petitiunaria, comisiunea pentru arondarea protopiatelor, pentru regularea parochilor, pentru bugetulu eparchialu si, pentru studeerea propunerilor, ce se voru presintă sinodului. Dupa aceea s'a verificat alegerea deputatilor Dr. Iosif Gallu, caval. Puseariu si Toma Rosiescu (Veres), domiciliati in Pest'a, descutandu-se mai antâiu cestiunea principiale, daca potec cine va participa că deputatu la sinodulu archidiecesanu, candu respectivulu nu este domiciliat in archi diecesa, si prin urmare nu si-implinesce detorintile facia de acesta. Nefindu inse sinodulu competitente d'a interpretă §-ii respectivi din statutulu organicu, privitor la compunerea sindelor protopopesci, diecesanu, unde, ce e dreptu se statorescu precisu dreptulu electoral activu, fără ince a se face neci cea mai mica amintire despre dreptulu electoral passivu, cestiunea interpretării se concrede congressului naționalu besericescu, suprem'a autoritate legetative care se va intruni la tomna.

In siedintă 4. si 5. sinodulu s'a ocupat eschisivu cu verificările.

M i s o t u l u .

Selsign, in luna lui Martiu, 1873.

Dle Red! Cu permissiunea Dv. veniu a face nesce observatiuni la articolul dhu „j“ din „Fed.“ nr. 15. si nesce imparăstiri de interesu.

Bine dico corresp. că debuc a cultivă si a inaintă scoalele popolare. „Acesta asiă e căte toti barbatii cunoscatori sunt de parere că nu vede, ci e orbu, jace credu că toti invetitori cari si-cunoscu datorintă si chiamarea, se voru silu din tōte poterile, a nu immormentă talentulu ce li-s'a donatu de Creatoriulu.

Dreptu ace'a: religiunea, si morală e inspirare suffletului, foră care vieti a omului se stinge; asiă dara bas'a invetimentului primitiv e doctrin'a divina care arreta scopulu omului ad. pentru ce sunturi creati in aceasta lume missiunea nio-facem instruindu discipulii atâtua din catechisarca (in absentia pre-

tului) cătu si d'in tote obiectele prescrise in planul instructiunii.

Este sciu că, poporul pre cătu e bunu (luat cu binele) pre atâtua e si rêu in celle bune căci 4—8 cr. in locu ai da fiilor pentru harchia, negrela, penne etc. mai bucurosu i resipesc jidovilor pre căte una pozala de stropsiela si tutun. Poporul asiă fug la birturi, „ca si o'e a pre lunca la sare.“

Ne dore anima! inse in daru! că D. D. preuti si inv. dogenesou pre cei ratecti, dar' de ar vorbi in timbre angresci, nu vreu, ca Iud'a, să intellegă; nu se prinde statul de cei rēi, ca sementia pre pétă. Ce se facem cundu si alessii communalu sunt furtati de cruce cu Schmūl Iticu, séu cumu se mai numesc ligionele crismarilor judani? Numai lega superiorie aspru esecutata ar potec sterpi reulu.

Asemene betivii si peccatosii ar trebu pedepsi cu inchisore seu cu globa.

Decum-va se va lassá in voi'a vitiellului, neci lapte nu se va potec manca in seculu secolior!

Trebuie dura pre cei prosti cari ei insi-si cerasidia dauna in avere, si in ce e mai scumpu, in sufletu, a-i pedepsit, că nu essu d'in erismă, ca bibolul foră furcoiu, d'in lacu! Oh! amaru si vai! Căte escesse comite poporul: la nunti, clace, si pre la jocuri; in cătu mi-se redica pérulu p' re capu Ba mira-te lume, cumu nu ne inghită pamantul de vii intr'insulu!

Intr'adeveru, on. publicu, Cei ce voru medilof a scote mantuindu poporul de boala, care e combinata cu totu co e rêu, estinsa priu comunitati, (Salvatorilor dico) bucure! că plat'a loru multa va fi in Ceriuri!

Revenindu la art. coresp. „Ore pona cana fratilor invetitori acesta indifferintia;“ Repingu invinovatirea, că nu numai noi inv. su temu nepasatori, ci si impregiurările căci, au nu e asiă că inv. mai toti sunt salarizati forte rêu? Prin urmare să se judece seriosu, ca din ana salariu de 140—160 fl. destinat pre 1 anum cumu va potec reessi inv. panca quotidiana si vestimentele (nu de lussi) si moda simple, tote sunt in focul vînetă de scumpe. Se se mai adauga că inv. panca manuale, căci fara acestea nu vede, r' ande ce se intempla in tierra, ci e numai a suffletu viu, in ossa! si in locu de a studi in continuu ca se innintodie remane cu pamant in sinu, fricosu dupa usia!

In multe scole nu se affa reuniștele scolare: masina de computu, mappe, globu, aparatul de emburi, colectiuni, unele de gimnastica, de economia si orologiu de parete; — cari ceci mai multi inv. nu le potem pre cură, căci cu banisorii nostri abia train-

percurgere fugitiva; percurse geometri'a lui Des Cartes, optic'a lui Kepler si aritmetic'a infinitului de Wallis; in urmă acestora numai de cătu ajunse la inventiuni noue, si inca fiindu in anulu alu 27-le posiedea calcululu seu de flussiune si teori'a luminei. Elu nu s'a grabită să-si scotia la lumina descoperirile sale, de-ora-ce iubia liniscea să se temea de dispute scientifice, care potec mai curendu le-aru si fostu inconjuratu publicandu-si-le mai de tempuriu. Elu fu discipulu si amicu doctorei Barrow, carele abdice in favorul lui de la catedra de matematica de la universitatea din Cambridge. Newton ocupandu postulu acestu-a si-publica principiile, provocandu-lu cu intetire societatea regala din Londra si rogandu-lu Halley's. Ca membru alu universitatii, acesta la-alese de reprezentante alu ei la adunarea parlamentului din anulu 1688 si in 1701 mai imbracă odata acestu postu. Apoi lu-denumira directoriu numismatici, si regina Anna lu-provadiu cu ordulu de cav. leru. La anulu 1703 tu alesu de presedinte societati regali si ca pre unu atare lu-vedemu functionandu pana in anulu 1727, candu repausă. In viciu' sa cea indelungata (85 ani) si fostu forte respectatua si natiunea, a cari onore a fostu, la morte lu-onoră cu inmormentarea cea mai splendida.

La anulu 1666 petrecundu la tiera medita Newton mai antâiu asupr'a sistemului universalu. Facu experientia că pre verfurile multilor celor mai inalti cadu corporile mai in o forma ca si pre suprafaci'a pamentului: acesta lu-facu să presupuna, că gravitatia se extinde pana la luna, si asta unindu-se cu miscarea inelatoria a acestui trabantu, lu-porta in giuliu pamentului in o eale elipt-

noue, mai multu seducatorie, cari si-le basă pre importanta descoperirilor sale geometrice, si estu-modu usurpă domnia lui Aristotele si Ptolomeu carea cu anevoia aru si potuta-scutură una filosofia mai intelepte. Principiu lui sū, că omulu trebuie se dubitez totu; prin astă ne dico elu insu-si, să-i esaminăm mai strinsu opininile, si că sistemul său nu va potec contrasta tempu indelungatu adeverurilor noue, cu cari elu nu se potec uni.

Lui Newton i-a fostu destinat se ne faca cunoscute ca assiom'a generale despre miscările ceresci. Pe langa aceea, că elu, donatu cu spiritu mare, natur'a grigi se ni-lu tramita in unu tempu forte avantajiosu. D'in tote părțile incepă să erumpa geometri'a infinitului. Wallis, Wren si Huygens descoperira legile miscărili; cestu din urma descoperi evolutele si poteca centrifugala, si acestea condusera, firesce, la teori'a miscărili in linie curbe. Kepler calculă carbole descrise de planeti, si ne avisă despre gravitatia generala; finalmente se convinse Hook, că acele miscările resultă din una potec inelatoria si din atracțiunea sorelori. Mechanic'a cerului, ca să-si ajunga culmea avea lipsa acum numai de una barbatu plenu de spiritu, carele se generalise descoperirile acesteia si să scotia din ele legea gravitatii: si chiaru astă a realizat-o Newton in opulu său nemitorioru „Principia Philosophiae naturalis mathematicae.“

Acestu barbatu, renomatu in forte multe privintie, s'a nasentu la Woolstrop in Anglia pre la anulu 1642, candu morise Galileu. Incercările sale primitive in matematica anumiau, ce are să fie odata din elu. Ca să precepe opările elementare i era de ajunsu una

E O I S I O R A

Descoperirea gravitatiiunii generale.

(de Lu Place.)

La Place, acestu barbatu epocalu, desciendu in opulu său renomtin „teori'a sistemului universalu,“ cătu a trebuitu să se lupte spiritul omencescu, pâna i-a succesu se cunoscute dupa ce legi se intembla inescările ceresci, vorbesce in unu tratatu separat cum a ajunsu spiritul se descopere assiom'a generala, de la carea depindu tote acele miscările. Credindu că nu va prisosi literaturăi noastre acestu tratatu, lu-voiu reproduce dupa testulu germanu de I. K. F. Hauff.

Des Cartes se incercă mai antâiu se reduca la mechanica miscările corporilor ceresci; spre acesta si-imagină nesce volbore de materia fina si situă corporile acesteia in centrulu loru; volburile planetilor conduceau in giuru de sene trabantii, si volbur'a sorelori pre planeti; dura miscările cele forte variabile ale cometilor i nimicira planulu, chiaru precum nimicira si ceriulu celu materiale si intregu stelagiul cercurilor inventate de astronomii cei vecchi. Des Cartes dura si chiaru asiă de ferice in mechanic'a ceriului, că si Ptolomeu in astronomia: ostenelelori inse nu fure de prisosu pentru scientie. Cei vecchi aflara forte pucine adeveruri astronomicice, si Ptolomeu le sciù pastră asiă de bene, ca să ajunga pana la noi după 14 vîcuri de nescientia.

Pie candu tote capetele se frementau, veni si Des Cartes se li immultiesca numerulu; elu suplui loculu erorilor vecchi cu altele

de pre o diua pre alt'a! — D'in motivele mastei doplorabile situatiuni, suntemu siliti a nega pre mai mari nostri, ca se iee in consideratiune starea cea ticalosa, si se binevoiesca, a direge celle necesarie pentru infloarea scolelor noastre. Dispunendu ca in fiaare scola se fiu celu pucinu: un'a biblioteca complexa, d'impreuna cu tote instrumentele scolare, cari se poftescu.

Luminatu se vede, ca precum venatoiu ca se pota prinde epurele are mare lipsa de pusca si cane chiaru asiatic are treiuntila si invet. in scol'a poporala de mediuolce, fara cari nu se pota face progressul care s'ar' recere in seculu present; in care totu natiunile propassiescu la cultura.

Pre catu me bacuru, stimediu si iubescu pe barbatii harnici si diligentii; pre atat'a ne temu de dicee ori, ca nu candu-va multe scole, lipsindu-le celle necesarie, se cadia in mpastia intunecoului.

De Ceriulu ca se nu fia asiatic!

Eli'a Bud'a, inv.

Bai'a-Mare, 26. Aprilie 1873.

In Nr. 27 „Federat.“ unu correspodinte din dieces'a Gherlei „Armenopolitanu“ spasa lumea, ca Romanismulu in Ugoci'a ar fi periclitatu respective amenintiatu de sortea Doroghaniloru, adeca de magiarisare; credu ca moratulni publicu cestitoru allu „Federatiunei“ nu face unu servititu binevenitul descoperindu adeverat'a stare a lucrului.

Poporul romanu din Ugoci'a nu va ajunge nisi candu la sortea Doroghaniloru.

Acestu poporu pre unu territoriu curatuita lumea, ca Romanismulu in Ugoci'a ar fi periclitatu respective amenintiatu de sortea Doroghaniloru, adeca de magiarisare; credu ca moratulni publicu cestitoru allu „Federatiunei“ nu face unu servititu binevenitul descoperindu adeverat'a stare a lucrului.

Poporul romanu din Ugoci'a nu va ajunge nisi candu la sortea Doroghaniloru.

Elementul strainu, incat aici n-si pota vrea unu mediulocu de trai multiamitoriu si nu se pota impacă cu traiul simplu allu locitorilor de aici, — nu se pota incubă aici. Si decate ori s'a intemplatu, ca cineva strainu s'a assiediatu cu locuint'a aici, nemul-tinindu-se, currendu a parasit ucestu tienutu pentru totu-de-an'a.

*) Intardiata d'in caus'a multoru Corr. ce abia incapă in estrassu in angustele colonne alle diariulni. Acesta corp. care intru modu naivu spune adeverari, o dàmu, — cu pucine scurtari, — pentru ca obiectul ei nu fi acu-si la ordinea dillei, in adunarea scol. ce se va tieu la Biasiu. Red.

surari recunoscu Newton, ca lun'a se sustiene in calea sa numai prin poterea gravitatiiunii, presupunendu ca acesta potere stă in propotione intorsa cu patratul departărilor. Cu ajutorul acestei legi astă apoi, ca linia ce o descriu corporile cadiendu e in elipsa, in carea unu focaluri lu-occupa centrulu pamantului. Consideră apoi, ca si căile planetilor sunt elipse, in a caroru focaluri jace centrul sorelui; si in estu-modu si-remiu satisfacta analis'a, carea a intreprinsu numai d'in curiositate, si carea se potea aplică acum la obiectele cele mai mari ale naturei. Elu statorii mai multe legi referitorie la miscările eliptice ale planetilor, si fiendu imbarbatu de Dr. Halley se-si descorepe analis'a, prelucră opulu grandeosu „Principia“, care lu-publică in anul 1687. Impreguiurile acestea, de cari ne incunoscintie-dia Pemberton, unu contemporanu si amicu a lui Newton, documenteaza, ca acestu geometru mare afilase inca la anul 1666 teoremele cele mai renumite despre poterea centrifugala, care le publicase apoi cu 6 ani mai tardiu Huggens la finea opulu seu „de Horologio oscillatorio.“ Si in fapta e forte credibilu, ca aceste teoreme le-a potutu astă usioru inventoriul metodei de flussiune, carele se pare a fi possedatu acesta metoda inca de pre atunci.

Newton afilase lega, dupa care scade gravitatiiunea cu ajutorul proporțiunii, ce esiste intre patratii tempurilor de circulatiune a planetilor si intre cubii osielor loru celor mari, presupunendu ca aceste căli au forma circula; elu demonstără, ca acesta propo-țiune are valoare generale pentru căile eliptice si ca se devintia una gravitatiiune egală a planetilor catra sore, deca i strapunem in

Cum nu pota se fiu vorba de desnationalisarea romaniloru assemene isolati si seraci din muntii apusani in Transilvania, asiatic nici aici nu pota fi tema de asiatic ce-va.

Doreghanii se affla cu totul intr'alte impregiărari; densii de multa sunt in attingere continua cu magiarii; si asiatic li-a fostu cu potentia a inveti limba magiara; apoi preotii loru prea a-dese-ori desnationalizati, cu incertulu au magiarisatu beserică (amvonulu) si scol'a. — Intru assemenea impragiuărari se affla — nu tienutulu romanescu din Ugoci'a, ci unele comunue romane in comitatul Satmarei.

Asiatic la Seini. In oppidulu acestu-a cu preste 2,000 de locutori romani si centru allu unui cercu curatuitu romanescu, cu tota starnint'a demnului protopopu de aici G. Maniu nu se affla nici urma de scola romanesca; assemenea intr'unu altu centru allu unui altu cercu romanescu, in cetatea Satmarei; precum si in allu triei-lea (Tier'a-Oasiului) cu centrul in Bicsadu, — cu totu zelulu multu laudabilu — aici a unui „Nume fara nume“, colo a Domnului protopopu si professoru Branu, n'a succesu a insinti scole romanesci corespondentiori; si Romanismulu, cultur'a poporala nationala chiaru aici, in parochiele acestor dechiarati „Apostoli“ ai Romanismului a remasu mai multu inderetur, decat in alte tienuturi d'in Ungaria locuite de romani. Caus'a, afara de relatiunile triste ale trecutului, se pare a fi reactiunea contrarilor prosperarii Romanismulu.

Adeca acestu triumviratu in Comitatul Satmarei a passat pe facia ca „Apostoli“ ai Romanismului. Actiunea loru a provocat reactiune; si lupta s'a inceputu; in se fiindu inegală, acesti corifei, botzati inainte de tempu, de „Apostoli ai Romanismului“, fara a se poté fali cu ce-va rezultate eluptate prin dinsii, adeca, fara a avea altu titlu sau dreptu a se mandri cu acestu nume, de căsu semtimentele loru inflaccarate nationale, — suscep-pendu lupta, au remasu singuri, nesprigniti pre campulu luptei, ca unii ca acei-a, caroru-a eschisivu eră a se atribui gloria invingeri; si reactiunea a triumfat. — Urmarele su triste; asiatic catu d'intr'acesti corifei, Branu fu consintu a-si păcăsi unu strigător de la grigei salle pastorale; cei-lalți doi: Maniu si „Numele fara nume“ (decum-va acestu-a e preotulu din Bicsadu) inca sunt ammenintiati de acesta sorte, fiindu in processe continue si inversiunate cu insi-se poporenii loru; si Romanismulu cu atat' mai virtosu e ammenintiatu de sortea Doroghaniloru, ca catu poporul roman e in continua attingere cu magiarii si neavendu scole romane, era poporul fiindu insetat de cultura, — acesta o cerca

depărtări egali de centrul acestu-a. Asemenea are valoare generala acesta gravitatiiune si pentru sistemulu trabantiloru facia de planetulu principale, si Newton a demonstrat-o astă la corporile pamantului cu experiente forte exacte.

Generalisandu apoi scrutatiunile acestea, aretă marele geometru, ca unu corp arunca-tu se pota misca in tote stresectiunile conice, in urm'a unei poteri, carea indreptata spre focaluri s'u, si carea sta in propo-țiune intorsa cu patratul departariloru; elu desvoltă proprietatile diferite ale miscării in linie curbe de soiulu acesta; determină apoi si conditiunile cari se receru, se prefaci strasectiunea in unu cercu, in o elipsa, hyperbola ori parabola; si aceste conditiuni depinsera numai de la pozitiiunea primativa si de la celeritatea corporilor. Ori care se fia fostu celeritatea, pozitiiunea si directiunea primativa a miscării, Newton eră in stare se predica stresectiunea conica, ce o pota descrie corpulu, prin armare cum trebuie se se misce; si astă servesc de respunsu la una inputare ce-i facuse Icannu Bernoulli, ca nu aru fi demonstrat, cum ca stresectiunile conice sunt unicile linie curbate, care le pota descrie unu corp portat de una potere, ce stă in propo-țiune intorsa cu patratul departariloru. Aplicandu apoi scrutatiunile aceste la miscăriile cometilor, astă, ca stelele acestea se misca in giurul sorelui ca si planetii, cu diferenția numai, ca elipselor sunt forte lungurétes; ni-a arestatu apoi chiaru si modulu cum se potu determina prin observatiuni elementele acestor elipse.

De ora-ce Newton consideră, ca trabantii se misca in giurul planetilor mai asiatic, ca si candu acesti-a aru fire immobili, recunoscu de aici, ca si ei (trabantii) sunt supusi la una gravi-

acolo une o astă, adeca in institute magiare. Romanismulu pre aici e in pericolu, nu in comitalu Ugoci'a.

Poporul romanu din comitatulu Ugoci'a nu e amenintiatu prin cultura magiara a-si perde nabnalitatea sa, de-ora-ce magiarii nu voru fac nici candu scole unguresci in tienutul austu-a, cum nu voru face nici in scatele romane din muntii apuseni in Transilvania. Dretu că si aici ca si in alte părți alle Ungariei locuite de romani scolele nu-si asiatic cum ar rebusi se fia; inse prin preutsmea acestui tienutu, prin acea preutsmă, despre care dice „Amenopolitanu“ că nu cunosc gramatică i literatur'a romana, si cumca prin nepassara ei ar fi periclitatu Romanismulu in acesta tienutu, — chiaru prin aceasta preutsmă s'a pus fundamente la unu viitoru mai fecitulu.

„Comopolitanu“ din Turtiu allu Domnului „Armenopolitanu“, „si-a testatava a verba basericei si alcum forte avuta.“ Adaugu, că avea tota a beserică din Turtiu s'a castigatu prin energi si Telulu reprezentantului protopopu G. Molnar. Si aceasta pentru că scolele fiindu lassate in grigei confesiunilor, beserică confesiunea, numai atunci va satisface chiamarii salle de a cultivă poporului, daca va dispuna ca averi in mesura suficiente.

Beserică din Gherti'a-Mare, afara de ariile nemiscatorie besericiei-parochiale, are inca unu capitolu industrial preste 12,000 fl. v. a. Basa a culturii poporului; care nu va fi altă decatua nationala romana.

In Gherti'a-Mica, acum'a s'a edificat o beserică pomposa!

Preutul din Batarci e protopopulu laudat de redactiunea „Federatiunii“ sub linea corespondentiei „Armenopolitanului.“

Afara de aceste patru parohie inca numai un'a mai este: cea din Tăna'a-Mare.

Ecca dara preutii tienutului acela-a romanesc, despre care publicul romanu-dupre „Armenopolitanu“ nu scie nici atat'a, catu despre terra Hottentotoru. Dreptu că acesti prenti n-au avutu datu-a nefericita a unor corifei d'a se prochiamă in publicu de „Apostoli“ ai Romanismului si prin acăstă din capulu locului a-si punte pedece la realizarea innevandu altu interesu particulariu decatubinele, prosperarea poporului concretiu grigei loru. Ci ecăst'a pota se fia caus'a, că publicul romanu, pan'acum'a n'a avutu scire despre rezultatele prin acesti prenti eluptate in interesulu binelui commune allu acestu poporu.

Că romanii aru formă aici majoritatea absolută a alegatorilor pentru Dieta, — o negu. — Poporul romanu in acestu cercu ale-

gatoriu e celu mai seracu; si la casulu unei conciseri a alegatorilor, facuta strictu observandu-se legea, — abia ar' face romau a 4-5-a parte a tuturor alegatorilor din acestu cercu.

Că preutsmea romana d'in acestu tienutu nu porta diurnale romane si nu cunosc gramatică si litteratura romana, — si dupa „Armenopolitanu“ — numai „gurele celor răle o dicu.“

Era cu privire la conferirea parohiei Turtilui, a celor mai grasse din tota Dieces'a Gherlei; candu „Armenopolitanu“ si-esprime sperantia, că „Alessulu provindetiei“ va respecta meritul s. c. l. in tota amorea venită a lui infar in asta sperantă; că „Alessulu providentiei“ intr'adeveru va respecta meritul adeverat.

VARIETATI.

** (Adunare a generala) a „Societății pentru fondu de teatru romanu“, tienuta in Caransebesiu la 27 si 28 Aprilie, a alesu pre periodulu urmatoriu de trei anni urmatorulu comitet nou: Dr. Alessandru Mocioni, preiedinte, Petru Mihalyi, vice-președinte; membri: Dr. Iosifu Hodosiu, Alessandru Romanu si V. Babesiu; cassariu: Ionu cavalieru de Puscariu; secretariu: Iosifu Vulcanu. Mai departe adunarea a decis, ca locul adunării generale venitorie să fie Ora-vit'a (in Branatu), inse cu observarea, ca termenul să se desfaga dupa o intellegere premergatoria intre comitetul centralu si Ora-vitieni. Mai pre largu vomu reportă in nrul prossimiu.

** (Unu Romanu a literaturu magyar.) D. Georgiu Ioanoviciu, fostu Secretariu de statu la minist. cultelor si instructionii publice si deputatu in camer'a Ungariei, afara pre langa agendele salle timpu de ajunsu d'a se occupă si de studie limbistice, pre campulu literaturi magyare, unde spiclesc si cercetadia cu predilectiune; asiatic in Nr. d'in urma allu foiei periodice „Magyar Nyelvőr“ (Padisoiu limbei magyare) se cuprinde unu articol despre su-dissertatiune asupra prefissului „a si a nume despre intrebuintarea lui in ainte de pronumele ki, candu se se dica numai „ki“ si candu „a ki“ firesce lucru de mare importanta grammaticale pentru magyari.

** (Constituire.) In 19. Aprilie a „Romanismul“, societatea de lectura, a academicilor romani de la Universitatea d'in Gratiu se constitui si pre allu douile semestru allu an. curente. S'au alesu D. D. N.

impreunare actiunii sorelui si a lunei asupra acestui trabantu. Tote acestea le-a descoperit si le-a prelucratu Newton d'in in tre guri, abstragandu de la aceea, ce se reforeste la miscarea eliptica a planetilor si cometilor si la atractiunea corporilor sphaeric. Teori'a s'a despre forma planetilor o marginesc presumptiunea omogeneității loru. Re-solvirea problemei sale despre propasirea ecu-noctielor, ce e deosebitu, e forte geniala, dar' in multe privintie defectuosa, cu tota că resultatulu consuna, in aparentia, cu observatiune. Miscările ceresci au unu numeru mare de perturbatiuni; Newton inse s'a ocupat unu cu cele ale miscarii lunei, si d'intre acestea a scapatu din vedere pre cea mai insemnatava „vectiune“. Ne-a documentata perfectu esistentia teoremei, ce a desco-pit; sucesorii acestui mare geometru inseava se cerce urmările si folosele acelei teoreme. De-ora-ce calcululu infinitului trebui se fia neperfectu in manile inventatorului său, de acea nece că-i a successu lui Newton se resolve definitiv ocupatiunea cele grele, ce i le propunea teori'a sistemului universale, si adeseori lu vedem contrinsu să dea numai nisice observatiuni, cari romau neseccurante ce le adeverosce unu calculu accurat.

— Pre langa tote defectele acestei neevitabile, momentuoșitatea și genialitatea descoperirilor, una mare multime de intențiuni originali si profunde, cari fure semburii teoriilor splendide ale geometrilor d'in seculu acestu-a (18) si frumos'a descriere a acestor obiecte, tote aceste, deosebitu, assecera, că principiile matematice din filosofii a naturei voru se fia puru' preferite celorla-a-lalte opuri alle spiretui omenescu. (Finea va urmă.)

Dima, presedinte; N. Calefariu, v. presed. I. N. Ciucianu, secretar; I. Ciucianu, cassariu; Maniu C. Cioranu si Cl. Munteanu, senatori, cu tote, ca dupa §. 35 alu statut. societ. senatul ar trebui se conste din 4 membri. Secretariul societatii esprime totu-o-data in numele societ. cordialea multumire toturor on. Redact. cari binevoira a tramite societ. gratuitu diuariel, ce redig si le roga a i pestr si mai departe acesta generositate.

* (Provocare) Toti D. D. membri repasiti din societatea „Romanismulu“ din Gratiu, cari se affa inca in Gratiu sau la vatrele lor, sunt provocati, se solvesca celu multu pana in 3/15 Maiu a. c. tacele lunare, ce restedia societ. „Romanismulu“. I. N. Ciucianu, secret. I. Ciucianu, cassariu.

(Conchiamare). Conformu decisiunii Adunarii de la 13 Aprilie a. c. tenerime romana din Buda-Pest este invitata la Adunarea gener. ce se va tine Dominec'a in 4 Maiu a. c. la 5 ore d. m. in localit. societ. „Petrui Maioru“ (Strad'a Vatiului nr. 12,) Pest'a 2 Maiu 1873. — Atanasius Barianu, presied.

(Jubileu straordinar) Diuariul „Politica“ din Prag'a, intrepidul apperitoriu allu drepturilor autonomice alle Boemiei au serbatu in 24 Aprilie, a. c. unu jubileu raru ce nu s'a mai intemplatu inca, adeca jubileul pentru a Sut'a confisatiune de la inauguriunea erei guverniali Auersperg-Unger.

(Principele Camilu Massimu) unul dintre principali sprinjitori ai societatii pentru interesele catolice, au morit de currendu (in Aprilie) la Rom'a, in an. 70. — Prim'a lui Socia au fostu sor'a principelui de Carinianu prin urmare natusia regelui Vit. Emmanuil. Famili'a Massimilor credo a descadere de la Qui. Fabiu Massimu, de aici in armele loru (semne eroldice) cuvintele „cunctando restituit“ din versulu lui Ennecu „Unus homo nobis cunctando restituit rom.“ — Noi Romanii din Daci'a inca avemu multe familie ce porta numele Massimu cu variatiunile „Maximu, Maximu“ dar descendint'ia ar fi mai greu de probat decat a Massimilor din Rom'a.

(Saint-Marc-Girardin) nascutu la Parisu in an. 1801 dintr'o familia de comercianti, profesor, scriitor, membru allu Academie de sciintie, deputat si vice presedinte allu adunarii nationale, presedinte allu centrului dreptu. Ca publicistu fu apperitoriu allu Romanilor, Grecilor, preste totu allu crestinilor din Orientu, si adunarea Romaniei i-a datu titlu de cetalianu romanu. Astufel la immortarea sa ce avu locu Marti 15 Aprilie la cortegiul funebru lui parte si o deputatiune compusa din Romani si Greci, spre a acopani seriu a celui ce in timpu de atati-a anni, se facusse in diuistica parisiana elocuentulu loru apperitoru. Dupa ceremonia religiosa candu scrieru pogorit in momentu dupa trei discursuri urmatoare patrulea din partea delegatului coloniei gallo-romane. Elu pronunci a urmatoriele cuvinte: „In numele coloniei gallo-romane de pre tinerile Dunarei, junimea romana din Parisu vine asemene la rondul seu se depuna respectuosu pre acestu momentu expresivitatea doreroi si a recunoscintie sale.

„Din bogat'a si stralucit'a pleiada ce formeaza aureola Franciei, o stea s'a deslipit. Domnilor, pentru voi acesta perdece e mare; pentru noi ea e immensa, ca-ci noi in toamna ea si Grecia si Siria, perdem sprinjulu poternic a celui, ce inspiratu prin geniul Franciei, se facu combatantele natiunelor apesate.

„Domna pre sine in timpul unui scurtu momentu, Roman'a profită spre a cooferi D-lui Saint-Marc-Girardin tu lu de cetalianu romanu; inse acesta nu e decat unu slabu tributu de recunoscinta, si noi affirmam ca, condusi de suflarea si lectiunile Franciei, in honorocire ca si in timpii prosperi, ca va asta in noi fi devotati.“ Semenator.

[Agneta Bruchenthal] preussa romana in Sigetu (Selagiu) a repausat in 6 Aprilie in etate numai de 24 de anni dupa unu morbu de plamani, lassandu in doliu pre iubitul ei sociu Ioanu Popu, paronu, pre filii Tiberiu si Ioanu, pre parentele sen Teodoru Bruchenthal, prentu

iu Portiu, pre frati Mibaiu, Ioanu, Iodora si unica sora Nin'a, prentessa in Chieu. Repausat a dusu o vicia pia si blana, intru tote evniforme caracterului si demnitii unei prentesse. Immortarea i-a fostu in 8 Aprilie. — Fia-i tieriu'a usiora si memora neuitata! — Chiesulu Selaginului. — S.F.

* [De la Fagaras] nise comunica, ca de vre-o doce septeman incoce grassedia si pre acolo lipitosul morb, „diphtheritis.“ S'an ivitu dejai mai multe csuri de morte. D'in acesta causa scolele au reburuitu se inchida.

Germania Cu ocaziunea dsbatelui proiectului de lege despre seminariile pentru crescerea preuiorului, principale Bismark, reflectandu unor orator, in tre altele d'sse: Assertiunea, ca in cursu resbelului cu francesii Prusii ar fi provocat guvernul italianu ca si ocupe Rom'a, nu este addeverata. Duoi inimici avemu d'a combate si acesti sunt Internationala si Ultramontanismulu. Dlu Bismarck, regreta candu vede ca statii representanti ai acelora familie, cari au datu mana de ajutoriu la regica rea acestui statu, acum mergu cu acei, cari voru se submine statulu. Mai departe d. Bismarck respinge presupunetiunea, ca ella ar fi inimicu allu besericiei catolice. Lupta contra unui cleru postitoru de domnia nu este d'a se identifică cu inimicit'a contrara besericiei insesi; acea partita este periculosu si trebuie se ne iugrigim, ca regele se remana domnul in terra.

Francia Stralucitele victorie, ce republicani radicali le au reportat la ultimele allegeri, mai cu seama la cea din Parisi, sunt cu multu mai importante, de catu se nu fia si asta-din Europa in diuistica europeana, mai cu seama in a Franciei. Acum, dupa ce ni jacu innainte sciri moi detaiate despre aceste miscari electorale, nu affla superflu a comunică si noi unele din ele. Neci candu inca allegori si n'au participat in numeru asa mare, ca la aceste allegeri din u ma. La plebiscitul din 1770 mas simulu votantilor d'abie s'a urecatu la 300,000 in Parisu, la aceste allegeri inse preste 350,000. Agitatiunile si capacitatile indatenate au fostu mari si viu, cu tote aceste ordinea si eviintia n'a fostu conturbata pre nici unu momentu; de esce se neci urma a fostu. Acestea sunt primulu documentu pentru maturitatea politica a unei Natiuni. Tote pressiunile, teroristile si influintele a supr'a allegorilor nationali radicali au fostu indesertu; fia care votisă dupa convictiunea si conociintia sa. Stradele erau formalu presurate cu billete d'a lui Stoffel, candidatului monarchistilor, billete ce cortesisi lui Stoffel, le apesa in man'a allegorilor, si acesti a apoi le aruncau era la pamant. Pre langa tote aceste victorie, triunfare, ce se pronuncia in dinariele radicalilor este moderata si cu tactu. Organulu marului Gambetta, „Republica francesa“, in tre altele dice: „Caderua candidatului govern. Rémusat, este a se asceti gresieleloru guvernului, pentru cari noi nu trebuie se prea triumfam; ca ei ori ce vomu d'ce, elu totu-si este guvernul Republicei, si noi i detinem stima si ascultare. Este detorintia si cauza d'onore pentru noi a offeri guvernului sierbitiele si ajutoriul nostru pentru ca si elu a emanat d'in

principiulu republicanismului. Noi nu pretindem altu ce de la guvern, de catu ca elu se respectedie si tratade dupa cuvintia Democratia, se nu o considera inimica, si tierra republicana se o guvernade dupa principiile republicane.

Chiaru si Barodet dice in manifestulu de multumire, adresatu allegorilor sei, ca elu se va nisu se documentedie prin fapte, ca elu este omul ordinii, allu bunui intellegeri, si cu tote, ca e radicale va sprinji guvernul in catu i va fi posibile.

Austria Nu de pucina importanta este, ca intre constitutiunii si centralistii din Vien'a s'a ivitu difrentie, cari din d' in d' amenintia a devenit totu mai acute. Vomu accepta pacientul inca, pana ce vomu vid trebe mai bine demarcate, ca ci acum se paru a fi prea caotice inca. De acum a inse amintim ca „Hon“ diuariul oppositionii magiare, recomenda si affla necessariu, ca guvernul Ungariei se lege amicetia cu principalele vecinete, Romania si Serbia. Era foiele conservativilor, mai altesu „Magyar Állam“ de multu totu sbera si lamentedia, ca nu e bine, ca e reu in terra, e reu pentru actualitatea Ungariei.

Ca se conoscemu pre Ruthenii din Gallicia, cari au salutat si primit reforma electorală a germanilor constitutionali din Vien'a, reproducem d'in „N. Fr. Presse“ de la 30 Aprilie urmatorile siruri forte caracteristice pentru nemti si rutheni, „Presse“ dice: Reuniunea Ruthenilor „Rada Ruska“ a datu viu documentu despre iubirea „...“ , aducandu conclusulu, dupa care, Ruthenii voru rogă prin unu Memorandum ministeriu, ca acestu a se introduca limb'a germana, in locul cellei ruthene natuale, in scole si officie. Daca acesta nu este era vre o obicinuita scornitura a „Pressei“, apoi atunci, din partenie, numai a compatim potemu s'roman'a natiune ruthena, remasa asta di atatul indereturul presintelui. Nu mai pucinu conoscemu din acesta si liberalismulu constitutinalilor germani din Vien'a si allu organelor loru.

Expositiunea universale din Vien'a s'a deschis in 1. Maiu a. c. Protectoriul espuset arciducele Carl Ludwig salută pre imperatorele cu unu seutu discursu; imperatorele i responde in pune cuvinte caldurose si declară expusetiunea deschisa. Dupa aceea Auersperg, ministrul presedinte si primariul cati Vien'a multumira imperatorelui. Tote aceste discursuri au insemetnarea loru data ocasiunea le-amu poté reproduce.

Sciri electricice,

Vien'a, 2. Maiu. Delegatiunea senatului imperial acceptă preliminariul ministerului de finanțe comunu si allu curții supreme de contabilitate fără nici o modificare. Sub titlu 2. allu bugetului ministrului de resbelu delegatiunea a accordat cu 814.161 fl. mai multu, de catu a propus comisiunea financiara; titlu 3. s'a stersu si s'a votat numai 277.744 fl. Sub titlu 1. allu bunetului extraordinar co-

missiunea a stersu postul de 50 mil florinti, preliminarii pentru procurarea materialului sanitariu, delegatiunea in a respinsu acesta propunere a comisiunii sale si a votat summa preliminata de ministru; assemenea procedura a observat delegatiunea si la titlul postulu 2: unde comisiunea propuse se votă numai 100 de mil, in locu de 190 mil.

Rom'a, 2. Maiu. Ministerul italiano si-a datu demissiunea si inca din o cauza, carea se pare a fi de o natura, cu totul secundara. Aceasta cauza jace in resultatulu nefavorabilu allu votului camerci a supra propunerii ministeriale d'a redică in Tarentu unu arsenalu militariu; acesta este ince mai multu un protestu, ca-ci cauza addeverata este cu totul alta, si a nume differenta ce existe intre ministeriu si majoritatea camerei cu privirela cestiunile besericesci

Lotteria filantropica

pentru terminarea unicei beserice din Dev'a.

Sortiture 250 obiecte,

de aur, argintu, brondiu, cristallu, porcellanu diverse metalle, lemnuri pretiose, tablouri si oleiu bogatu incadrare, manufacture elegante si artistice lucrate, mai multe servicii de masa, de argintu, una brosia de trei-dieci galbeni, — tote obiectele in valore de 3,500 florini. Nici unu obiectu nu este de pretiu mai mic de 5 fl., cele mai multe valoredia 20—100.

Pretiulu unui losu e 50 cr.

Tragerea sortiurilor va ave locu in luni lui Augustu 1873, in diu'a prima a adunarii generale a „Asociatiunii Traissilvano pentru cultur'a poporului romanu“ in Dev'a.

Obiectele rascigate se voru speditu, reclamandu-se pana la 30 Septembrie a. c. — Bilete de loteria se potu afla si la Dr'a Constantia de Dunca-Schiavu, presedint'a comitetu loteriei, in Dev'a.

Rogam pre toti romanii a sprinji acest spu de binefacere.

Burs'a de Vien'a de la 2. Maiu, 1873.

5% metall.	70.25	Londra	108.8
Imprum. nat.	73.80	Argintu	107.75
Sorti din 1860	102.50	Galbenu	5.17
Act. de banca	942.—	Napoleond'or	8.74
Act. inst. creu.	321.35		

Propriet., edit. si red. respondit.:

ALESSANDRU ROMANU

Sifilitic'a si impotenti'a, si vechie sănătate curundu nascute,

se voru tratat dupa metodulu homeopaticu de Dr. I. Ernst, Pest'a, strad'a idolilor (Göltzergasse) nr. 6, etajula II., usi'a nr. 15., de la 2—5 ore dupa media-di.

Aceste morbi se trateaza a desse ori in modulu celu mai usior cu dose mari de iod si argintu viu, si acesta se face numai sprijinirea unui rezultat momentanu. Patientii vindecati in modulu acestu-a voru cadă mai infrosciate, incătu inaduncile betrante voru avă, dorere, a sufferi greu de consecintiole acestei tratări usiore si superficiale. Scutu contra acestor felu de pericile ofera metodulu de tratare homeopaticu, care, precum este cunoscutu, nu numai că vindecă dorile celor mai inechite, ci efectulu lui este asigurata rezultatul de urmări relle. Dietă ce se va reserie este simpla si usior de tienut.